

nyomán elemi és felső népiskolai tanítók és tanárjelöltek, valamint a polgáriskolák igényeinek megfelelőleg 7-ik teljesen átdolgozott kiadás. Budapest 1387. Lampel Robert könyvkiadása. 8. r. XI. 772 és XII. 1. Ára 1 frt 60 kr. *Dr. Dékány Rafael*: Növény és állattan. A reáliskolák I. s a polgári, felsőbb leány-, gazdasági- és kereskedelmi iskolák alsóbb osztályai számára. Budapest. 1887. Singer és Wolfner kiadása. 8. r 251 l. Ára 1 frt 20 kr. *Dr. Entz Géza*: Tanulmányok a vég-lények köréből. Kiadja a természettud. társulat. I. rész. Bolti ára 5 frt. Társulati tagoknak 3 frt.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

1. Az Adulárnak egy új előfordulása a sz.-somlyói Magurán. Már az 1880-ik évben találtam volt a sz.-somlyói Magura szenthegyi részének egyik mély völgyében heverő kristályos-pala töredékek között egy csillámpala darabot, melyen egy tejfehérbe hajló ásvány kristályesoportja tünt fel előttem. A görélyek között, másodlagos helyen, heverő ásvány azonban ütött-kopott kinézésével nem igen indított akkor reflexióra. A f. év nyarán a Magura Somlyó-Csehi község határában emelkedő pokoltói részének alján, a hegy oldalairól nagy mennyiségben lemosott törmelék között, ismét találtam egy pala darabot, melynek üregét szép, üde, tejfehér kristályok töltik ki. Ez az ásvány is másodlagos helyén hevert s eddigi utánjárásommal még nem sikerült annak eredeti előfordulási viszonyaira találnom; a mennyiben azonban egészen bizonyosnak vehető, hogy a Magura kristályos palái között fordul elő a kérdéses ásvány, s mivel az alább közlendő vizsgálatok után typicus Adulárnak bizonyult az bé, szükségesnek vélem ez érdekes ásvány sz.-somlyói új termőhelyét addig is bevezetni az irodalomban, míg az előfordulási viszonyokról esetleg pontosabb adatokat szerezhetek. Nem tartózkodom különben már eleve sem azon föltevéstől, hogy valószínűleg a Magura kristályos paláinak ú. n. alsó gneisz öve lesz fészke az Adulárnak. Matyasovszky szerint az alsó gneisz övnek felismerése és pontosabb kilelölése némi nehézséggel jár, a mennyiben a csillámpala lassanként földpátot véve fel alakul át földpátszegény és csillámdús gneisszá s épen e viszonyra látszik mutatni a kérdéses Adulár előfordulása is.

A sz.-somlyói Magura Adulárja¹⁾ quarzerekkel váltakozó csillámpala lencseszerű üregének falait borítja. A fennött kurta oszlopok kristályalakja a legegyszerűbb és legszokottabb, mely ezen ásványon észlelhető, t. i. $\infty P. P\infty$ és oP combinatiója. Az oszlop lapok hosszrovatosak, a véglap sima s az orthodoma lapjai a combinatio haránt rovatait viselik.

¹⁾ Lásd az erd. muz.-egyl. ásvány gyűjteményében.

Színe tejfehér, áttetsző, erősen üvegfényű, jól hasad. Keménysége 6. Izzítva erősen pattogzik.

A kolozsvári egyetem ásványtani intézetében végzett lángkísérletek eredménye a következő:

I. Kísérlet. Natrium = 2, Kalium = 3, olvadási fok = 2.

Fehér, zománczos olvadék.

II. Kísérlet. Natrium = 2—3, Kalium = 3, olvadási fok = 3.

A fehér habos, zománczos olvadék nem képez tökéletes gömböt.

III. Kísérlet. Natrium = 3, Kalium = 4.

Észrevétel: A Na. sárga színétől a K. színe csak a 2-ik percen túl látható.

Az összevágó tulajdonságok csoportjában a magas kali tartalom valamint az olvadási fok döntő tényezőként mutatnak tehát reá az orthoklas földpátok első sorozatára és pedig a typicus Adulárra.

Dr. Mártonfi Lajos.

2. Újabb előfordulású rézbányai ásványok. Az erdélyi Múzeum ásványtani gyűjteménye Krémer György bányafőnök úr ajándékából a múlt évben 19 darab érdekes újabb előfordulású rézbányai ásvány birtokába jutott, melyek tanulmányozásával Ruzitska Béla tanárjelölt foglalkozott. Erre vonatkozó jelentéséből kiemelem a következőket. Volt a darabok között:

a) Szajbélyit tömör mészkőben köralakú foltokat képezve, mely újabban a művölgyi Bolf-tárnában került elő.

b) Négy darab cosalit a Művölgy Erzsébet tárnájából, hol meglehetősen nagy és tiszta vasokos darabokban találtatott ezen ritkább előfordulású érez. Kisebb részletei mészkőben, vagy mész- és quarcezból álló conglomerátszerű kőzetben, vagy mészpát- és tremolith keverékében vannak behintve.

c) Csinos sárgás hemimorphit kristálykák csoportjai malachitkőrgen. mely a calcit üregeit bevonja; a Reichenstein tömzsből.

d) Chalkopyrit, pyrit, galenit és sphalerit szemcsés keveréke a Művölgy Bolf-tárnájából, mely érezkeverékben különösen feltűnők még vascsillámnak pikkelyes vagy sugarasan rostos-leveles köralakú halmazai.

e) Apophyllit parányi fehér átlátszatlan kristálykái (ú. n. Albin) uralkodó P és alárendelt oP alakkal, csoportosan fennőve a fehér rostos táblás wollastoniton, mely kék szemcsés calcittal és sárgabarna grossular kristályszemcsékkal keverten az ismeretes contactképződést tünteti fel. Lelőhelye a Valea Sacca. Rézbányáról tudtommal eddigelé nem ismeretes.

f) Laumontit, sugáralakban szétágazó, törékeny, rostos, gyögfényű szürkés- vagy sárgásfehér, rudas kristálykák csoportjai, galenit és sphalerit kristálykák társaságában szemcsés mészkövön fennőve. Lelőhelye a IV., ú. n. Maria Anna-zöldkő-tárna. Rézbányáról tudtommal ezen zeolith sem volt eddigelé ismeretes.

Dr. Koch Antal.